

Suomen uusi tohtorikoulutusjärjestelmä: Tohtori kolmessa vuodessa?

Suomalainen tohtorikoulutus on merkittävän murroksen edessä.

Uudistuksen myötä tavoitteeksi asetetaan tohtorin tutkinnon suorittaminen kolmessa vuodessa, mikä heijastaa laajempaa eurooppalaista trendiä tehostaa tutkijakoulutusta. Muutos herättää sekä toiveita että huolia akateemisessa yhteisössä.

Useat maat ja alueet ovat viime vuosikymmeninä kiinnittäneet huomiota tohtorikoulutuksen uudistamiseen ja tehostamiseen. Tämä johtuu osittain globalisaatiosta ja talousmallista, joka näkee tiedon kriittisenä kansallisena resurssina talouskasvulle, innovaatioille ja kansainväliselle kilpailukyvyille.

OECD:n mukaan tohtorintutkinnon suorittaneiden määrä on kasvanut merkittävästi kehittyneissä talouksissa. Vuonna 2019 keskimäärin noin 1 % 25–64-vuotiaista oli suorittanut tohtorintutkinnon, ja jos nykyiset trendit jatkuvat, arvioidaan, että 2,3 % tämän päivän nuorista aikuisista aloittaa tohtoriopinnot jossain vaiheessa elämäänsä.

Hallituspolitiikat ja kansainväliset organisaatiot, kuten Euroopan unioni ja OECD, ovat myös asettaneet tohtorikoulutuksen uudistamisen ja laadunvarmistuksen keskiöön.

Tämä on johtanut siihen, että monet maat ovat ottaneet käyttöön erityisiä rahoitusmalleja ja laadunvarmistusjärjestelmiä varmistamaan, että tohtorikoulutuksen määrä ja laatu paranevat. Esimerkiksi Norjassa on käytössä kolmen vuoden tohtorikoulutusmalli, joka on osa Bolognan prosessia.

Muutoksen vaikutukset työsuhteisiin

Kolmen vuoden aikataulu tuo merkittäviä haasteita sekä väitöskirjatyön toteuttamiselle että ohjaukselle. Tohtorikoulutettavan näkökulmasta keskeisiksi nousevat kysymykset työn ja muun elämän yhteensovittamisesta, opetusvelvollisuuden ja tutkimustyön tasapainottamisesta sekä rahoituksen riittävydestä. Erityisesti julkaisupaineet tiukassa aikataulussa ja kansainvälisen verkostoitumisen mahdollisuudet vaativat tarkkaa suunnittelua.

Ohjaajien rooli korostuu entisestään. Tiiviimpi ohjaussuhde edellyttää säännöllisempää yhteydenpitoa ja vahvempaa projektinhallintaa. Realististen tutkimussuunnitelmien laatiminen ja julkaisustrategian huolellinen suunnittelu nousevat keskiöön. Samalla ohjattavien valintakriteerit todennäköisesti tiukentuvat.

Laadun varmistaminen muutoksessa

Välittömät vaikutukset koulutuksen laatuun näkyvät kurssitarjonnan optimoinnissa ja metodologisen osaamisen tehostetun opetuksen tarpeessa. Tutkimusaiheiden tarkempi rajaaminen ja artikkeliväitöskirjojen yleistymisen monografioiden kustannuksella ovat todennäköisiä kehityssuuntia.

Pidemmällä aikavälillä on odotettavissa tutkimusalojen eriytymistä "nopeisiin" ja "hitaisiin" tieteenaloihin. Innovaatioiden ja uusien tutkimusavausten tekeminen voi vaikeutua tiukassa aikataulussa, mikä herättää huolta suomalaisen tutkimuksen kansainvälisestä kilpailukyvyistä. Erityisesti poikkitieteellinen tutkimus kohtaa uusia haasteita.

Työmarkkinanäkymät korostuvat

Nopeutettu tohtorikoulutus tuo erityishaasteita akateemiselle uralle. Post doc -paikkojen kilpailu kiristyy nuorempien hakijoiden myötä, ja tutkimusportfolion laajuus voi jäädä suppeammaksi.

Opetuskokemuksen vähäisyys saattaa vaikuttaa yliopistovirkojen saamiseen, ja tutkimusrahoituksen hakemisen valmiudet voivat jäädä heikommiksi.

Toisaalta lyhyempi koulutusaika voi myös tarkoittaa, että opiskelijat eivät ehdi syventyä yhtä perusteellisesti tutkimusaiheisiinsa tai kehittää yhtä laajaa tutkimusportfoliota kuin pidemmän ohjelman suorittaneet. Tämä voi vaikuttaa heidän valmiuksiinsa hakea tutkimusrahoitusta tai akateemisia virkoja, joissa laaja tutkimusportfolio ja opetuskokemus ovat tärkeitä.

Lyhyempi tohtorikoulutusaika voi, onnistuessaan, mahdollistaa nopeamman siirtymisen muualle työelämään, mikä voi olla etu erityisesti yksityisellä sektorilla. Tämä voi myös tarkoittaa, että heillä on enemmän aikaa kerryttää työkokemusta ja kehittää työelämävalmiuksiaan verrattuna pidemmän koulutusohjelman suorittaneisiin. Työelämäyhteistyön merkitys koulutuksen aikana korostuu entisestään.

On myös huomioitava, että työelämävalmiudet eivät synny pelkästään koulutuksen pituudesta, vaan myös siitä, miten koulutus on järjestetty ja millaisia mahdollisuuksia opiskelijoille tarjotaan kehittää taitojaan ja verkostojaan. Esimerkiksi työelämäyhteistyö, projektinhallintataidot ja kansainvälinen verkostoituminen ovat kaikki tärkeitä tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa tohtorikoulutettavien työelämävalmiuksiin

Tulevaisuus vaatii tasapainoilua

Tohtorikoulutuksen uudistaminen edellyttää huolellista tasapainoilua tehokkuuden ja laadun välillä. Onnistunut muutos vaatii ohjauksen resurssien turvaamista, rahoitusmallien joustavoittamista, tieteenalakohtaisten erityispiirteiden huomioimista, työelämäyhteistyön vahvistamista ja kansainvälisen kilpailukyvyn varmistamista.

E erityisen tärkeää on sisällyttää urasuunnittelu ja työelämävalmiuksien kehittäminen kiinteäksi osaksi tohtorikoulutusta. Yliopistojen tulisi tarjota monipuolisia mahdollisuuksia työelämäyhteistyöhön ja uraohjaukseen jo opintojen alkuvaiheessa.

Vaikka uudistus herättää huolta, se tarjoaa myös mahdollisuuden kehittää suomalaista tohtorikoulutusta vastaamaan paremmin tulevaisuuden tarpeita. Keskeistä on varmistaa, että tehokkuuden tavoittelu ei tapahdu laadun kustannuksella. Muutoksen onnistuminen edellyttää koko tiedeyhteisön sitoutumista ja riittäviä resursseja tavoitteiden saavuttamiseksi.

TEKin Korkeakouluvaliokunta

Daniel Valtakari, työelämäasiantuntija, korkeakoulut ja kansainväliset asiat